

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

U-Svängen

Informationsblad från Länsbygderådet i Västmanland Nr 1/2021 • Maj

**LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN**

Upplaga 250 ex

3

MEDÅKERS
FRISKOLA

4-5

HÄLLESKOGSBRÄNNAN

6

HELA SVERIGE SKA
LEVAS MÅL

Redaktörens ruta

Äntligen! Eftersom jag nått så mogen ålder så att jag ingick i vaccinationsgrupp två så har jag nu fått mina två vaccinerings och det har gått tre veckor sedan senaste sprutan. Frihetens klocka klämtar! Nu skall det bli skönt att äntligen få åka till Öland igen och träffa alla gamla fågelskådare-vänner.

Men först måste U-Svängen bli klar. Den här gången besöker vi Medåkers Friskola som nu är klara att köra igång skolverksamheten till höstterminen. Vi gör också ett besök på Hälleskogsbrännan där Kjell och Solveig berättar om sina upplevelser där.

Jag har också tagit mig friheten att tänka lite fritt om covid-19s positiva inverkan på landsbygdsutvecklingen. Aldrig har väl intresset för landsbygden från stadsbor varit så stort som nu. Husen går åt som smör i solsken och priserna bara stiger.

Trots allt så är det snart dags för ett nytt nummer av U-Svängen. Det vore trevligt att höra något från just din förening. Jag kommer gärna ut och besöker er. Jag är ju Coronasäkrad och ofarlig nu.

Ha det riktigt bra tills vi ses och hörs nästa gång.

Inge Larsson
Tel: 070-665 45 43
E-post: virsboinge@telia.com

LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN

HELA SVERIGE SKA LEVA/VÄSTMANLAND

är en ideell förening. Rådet ska vara länken mellan centrala, regionala, kommunala och lokala aktörer. På så vis kan den lokala utvecklingen främjas.

Vill du eller dina kontakter läsa U-Svängen på nätet, gå till www.helasverige.se och klicka på "Välj länsbyggeråd" för att se Västmanland.

ORDFÖRANDE HAR ORDET:

Nu börjar det kännas som om vi äntligen kan se framåt vad gäller att få hejd på denna fruktansvärda pandemi då effekten av vaccineringarna börjar ge resultat. Vem hade kunnat tro att något sådant som detta virus skulle få ett sånt grepp och spridning i världen på 2020-talet. Och i vissa länder är det hemska scener fortfarande.

Trots detta är det många verksamheter som kan fortgå tack vare den digitala tekniken. Och än bättre hade det varit om vi i Sverige hade haft ett fullt utbyggt fibernät. Än finns det många orter/platser som väntar på uppkoppling.

I Länsbyggerådet deltar vi i projektet Kommersiell service på Landsbygden, Partnerskapsmöten och våra konferenser ihop med de andra Länsavdelningarna i Hela Sverige ska leva samt de av riksorganisationen anordnade konferenser och möten och allt sker på digital väg. Detta förutom att hålla kontakt mer Er, våra medlemsföreningar som är så viktiga och betydelsefulla.

I detta nu så är ett av mina arbeten som ordförande att kontakta alla våra medlems-

organisationer för att få ett aktuellt medlemsregister vad gäller adresser och kontaktpersoner. Då årsstämmorna hålls så kan det bli ändringar i styrelserna och att då komma ihåg att anmäla detta till alla som behöver få vetskap om det är lätt att glömma bort. Vårt mål är att få till något system så att det enkelt går att rapportera in till oss.

Ni som vet att ändringar skett eller kommer att ske kontakta mig gärna via mail eller telefon, kontaktuppgifter finns på sista sidan av U-Svängen.

Kontakta också gärna vår redaktör, Inge Larsson, om ni har något att dela med er av från era verksamheter som kunnat genomföras trots pandemin.

Nu hoppas vi på ett avtagande och slut på denna sjukdom snabbt så att vi kan återgå till våra vanliga verksamheter i våra föreningar.

Var rädda om Er och ha en fin vår och försommar.

Helen Fablin, Ordförande

LÄNSBYGDERÅDETS ÅRSMÖTE

Ingenting är längre som det brukar. Det gäller även vårt årsmöte. På grund av covid-19 så har vi flyttat fram årsmötet till den **28 augusti**.

Vi återkommer med besked om tid och plats i nästa nummer av U-Svängen. Boka tiden i din kalender redan nu. Det kommer att bli lite festligare än de traditionella årsmötena.

Jag tänker ofta på vad mitt 7-åriga barnbarn från Stockholm sa när jag besökte honom.

"Jag vill följa med dig hem så vi kan sitta vid sjön och titta på mörkret och lyssna på tystnaden"

En perfekt sammanfattning av ett barns behov av lugn och ro. Sedan detta hände har vi tillbringat otaliga dagar och nätter tillsammans i naturen och pojken har hunnit bli ungdom och en god ambassadör för den svenska landsbygden.

Medåkers friskola drivs som en religiöst och politiskt obunden skola utan vinstsyfte. Alla överskott kommer ograverade att gå in i skolans verksamhet och utveckling.

MEDÅKERS FRISKOLA

EN FRAMGÅNG FÖR LOKAL SAMVERKAN

I U-Svängen har vi flera gånger skrivit om medåkersbornas kamp för sin skola. Som en inspiration för alla landsbygdskämpar vill vi ta upp frågan igen. Det här är typexemplet för att det lönar sig att gå samman och kämpa för hembygdens självklara rätt att få vara med och styra utvecklingen i närmiljön utan maktfullkomliga politikernas oförstående klåfingrighet. Detta är den fantastiska historien om Medåkers skolas väg från kommunalt nedlagd skola till hela bygdens friskola där alla eventuella vinster återinvesteras i skolan.

Bakgrund

2019 gjorde Arboga kommun en utredning om sin skolverksamhet. I alla förslag från utredningen ingick nedläggning av Medåkers skola. Detta accepterades ej av medåkersborna. De startade arbetet med ett folkinitiativ för att få till en folkomröstning om skolans bevarande.

Hela 20 procent av kommunens röstberättigade skrev på namnlistorna och framtvängde därmed en folkomröstning om skolans existens, men medåkersborna litade inte på kommunens avsikter så de startade ett parallellt spår för att starta en friskola. Det blev en ekonomisk förening för Medåkers Friskola.

Det visade sig vara rätt tänkt. Med covid-19 som orsak flyttades folkomröstningen till hösten 2020 för att därefter köras över genom ett fullmäktigebeslut om skolans nedläggning redan i maj. Långt före folkomröstningen. Enligt beslutet skulle skolan läggas ner direkt efter vårterminens slut 2020.

Friskoletänket fick därmed en akut aktualitet. En ansökan om start av friskola sändes in till Skolinspektionen. Den avlogs. I Med-

åker samlade man sig och sände in en ny och utförligare ansökan. Även den avlogs med hänvisning till några ekonomiska frågor. Den här gången tyckte man i Medåker att man gjort allt rätt men ändå fått avslag så man överlämnade frågan till Förvaltningsrätten som avgjorde till Medåkers Friskolas fördel och undanröjde Skolinspektionens beslut. Därmed var det juridiskt fritt fram för start av friskolan.

Planering av skolan

Medåkers Friskola kommer att drivas som en religiöst och politiskt obunden skola utan vinstsyfte. Alla överskott kommer ograverade att gå in i skolans verksamhet och utveckling.

Skolan har nu slutit ett avtal med Arboga kommun om att man övertar skolan och alla fastigheter på skolans mark inför höstterminens början.

Man har redan anställt en rektor, Michael Deubler. Han kommer från Arboga och har arbetat i skolans värld både i Arboga och på andra platser i landet.

När man sökte lärare till skolstarten så fick man hela 200 ansökningar och har nu valt ut två kompetenta lärare som får förtro-

det att tillsammans med rektorn att åta sig den nya skolans pedagogik som utöver de vanliga skolämnena har natur och sport som två av grundstenarna.

När vi frågar skolans kommunikatör Katja Makkonen om elever, så får vi veta att man redan har ett 40-tal elever som skrivit in sig i skolan till höstterminens början. Vi är övertygade att det blir flera men vi får det att gå ihop även om antalet elever inte ökar inför första året, säger Katja. Hon säger sig också vara övertygad om att elevantalet kommer att växa genom påfyllnad från många yngre barn som på ett naturligt sätt växer sig in i den nya skolan.

Vi i Länsbygderådets styrelse är mycket imponerade av er stora entusiasm och framtidstro. Ni har med detta projekt visat att man kan nå mycket långt med gemenskap och uthållighet. Vi hoppas att ni blir en förebild för den västmanländska landsbygdsutvecklingen. Allt är möjligt!

Inge Larsson

Styrelsen för Medåkers Friskola ekonomisk förening

Rallarrosor

Tornet med utsikt över området

Tuvull

Den stora skogsbranden som blev naturreservat

Ingen i vårt län har väl glömt den stora skogsbranden som drabbade Västmanland sommaren 2014.

Men vad har hänt sedan dess? Två personer som dramatiskt upplevde branden och som därefter med stort intresse och engagemang följt utvecklingen är **Kjell och Solveig Wadelius** i Virsbo.

Här berättar de om sina upplevelser både under branden och vid sina otaliga besök i naturreservatet Hälleskogsbrännan.

Från vårt hem i Virsbo kunde vi se de enorma rökmolnen som täckte himlen och kunde se hur rökgaserna exploderade i svallet av rökmoln. Vi kunde uppleva utvecklingen från en brand långt, långt borta till att bli en skrämmande storbrand direkt framför våra ögon. Gammelby evakuerades men vi på andra sidan Virsbojön kände oss fortfarande relativt trygga. Det visade sig dock vara en falsk trygghet då branden senare med lätthet hoppade över Snytsjön!

Runtom oss fanns brandpersonal, frivilliga krafter, militär och poliser samt himlen fylldes av helikoptrar och fyra brandflyg från Italien och Frankrike.

Branden överraskade två förare av timmerbilar som fastnade inne i elden. En av dem dog i flammorna och en blev allvarligt brännskadad. Branden hade också bränt ner ett antal bygg-

nader och uthus. Branden skapade ett enormt inferno!

Efter några veckor kunde branden släckas av alla skickliga brandmän, helikoptrar, brandflyg och ett begynnande regn – ett mycket välkommet regn! Efter branden var hela skogen totalt avstängd under ett par månader medan allmänt tillträde blev tillåtet först efter ett år. Vi visste då inte vad vi skulle få uppleva.

Vad vi möttes av var en totalt utbränd skog där 10 000 år gammal matjord var helt bortbränd och skogens stenar helt blottade och söndersprängda. Skogen hade förvandlats till en gravplats för döda träd och marken blivit täckt av ett plockepinn av träd och grenar. Allt var bara svart, svart, svart!

Sångsvan

Makaonfjäril

Svedjenäva

Kjell Wadelius i lövslyet som växer så det knakar!

Vad som är så speciellt i Hälleskogsbrännan är att den tidigare gammelskogen slogs ut totalt. Träden, buskarna, mossorna och svamparna dödades tillsammans med massor av djur, fåglar och insekter. Skogen, marken och djurlivet nollställdes helt!

Alla näringskrävande träd hade bara bränts till döds och marken täcktes av stora mängder näringsrik aska. Där trivdes blommorna enormt bra, tuvullen bredde ut sin vita skrud, blåklockorna blev enormt stora och rallarosorna fyllde slätterna med sin lilaröda blomprakt.

Den första växten som kom fram ur askan var ombunken örnbräken. Den fanns i massor och snart blommade den sällsynta svedjenävan. Nu kunde vi också plocka toppmurkla. Svedjenäva och toppmurkla är arter som enbart förekommer vid större skogsbränder. Forskare på besök kunde också se en hel del brandsökande insekter.

Första året efter branden fanns det många tre-tåig hackspettar i området där de letade efter insekter under de döda trädens barklager.

Idag, år 2021, har mycket förändrats uppe på Hälleskogsbrännan! Från den totala nollpunkten har vi nu under sju år kunnat iakttä hur växtlighet, djur och insekter visat hur en ny skog sakta växer tillbaka. De tidigare döda men stolta trädstammarna har huvudsakligen fällts av vinterstormarna, lövslyet har tagit överhanden och gör att vandringsleder och bilvägar mer och mer upplevs såsom korridorer. Barrträd, och då framförallt tall, har börjat växa men mycket, mycket sakta.

Mossorna har fritt kunnat visa sin stora prakt! Lövslyet växer så det knakar! De döda träden

är fulla av svampar som sakta bryter ner veden till näring! Djur och insekter dyker upp igen när deras födomöjligheter kommer tillbaka!

Då och då möter man en älg, i början av juni direkt nedanför tornet kan man uppleva Sveriges största fjäril, Makaonfjärilen, dansa sin parningsdans och vid hösttiden hör man ofta kronhjortstjuren bröla.

Hökugglan kan man ibland se mitt på dagen sitta i ett träd och bevaka sin omgivning och havsörnen kommer ofta seglande över brandområdet. På vintern har vi också sett spår i snön av kringvandrande vargar.

Växt- och djurlivet frodas och artrikedomen ökar för varje år som går! Idag upplever man vid varje besök i brännan alltid nya perspektiv på den återväxande skogen.

Branden gjorde det också möjligt att se saker som tidigare täckts av skog och mark. Man kunde se att denna skog tidigare använts för att producera träkol för järnhanteringen och det fanns massor med kolbottnar och vid dessa kolbottnar fanns även rester av kolarnas kolar-kojor.

På en höjd mitt i området kan man överraskande se ett klapperstensfält!! Det är en rest från den tid för 10 000 år sedan när nästan allt här var täckt av oceanernas vågsvall och bara vissa höjder stack upp såsom små öar.

På samma höjd har även arkeologer hittat stenverktyg, som troligen är 11 000 år gamla och från den tid när jägarfolk kom hit för att jaga säl och valrossar.

Länsstyrelsen har gjort en mycket stor satsning i form av vägar i brandskogen, centrumarrangemang med toaletter, grillplatser, tornet med

utsikt över området, promenadled med naturinformation, en utställning om branden och mer är på gång.

Därtill finns ett antal vandringsleder bl a Uvstigen, Bäverstigen som passerar en bäverhydda och upplevelseplatser med grillmöjligheter vid Björktjärn och Acktjärn samt några stjärnhimmelssängar.

Vi har under några sommarkvällar tagit med våra barn och barnbarn till Hälleskogsbrännan för att uppleva den nattsvarta stjärnhimlen. Då upplever man att det nästan går att med handen ta tag i himlens alla stjärnor. Det är en upplevelse inga stadsbarn kan få hemmavid! Vägarna uppe vid Hälleskogsbrännan är plogade även vintertid så det går bra att uppleva området också under snösäsongen. Allemansrätten gäller och därmed är möjligheterna till upplevelser mycket stora!

Nu är hela Hälleskogsbrännan ett naturreservat där naturen skall utvecklas helt utan mänsklig påverkan. Vi kan alla uppleva hur en ny skog sakta föds igen!

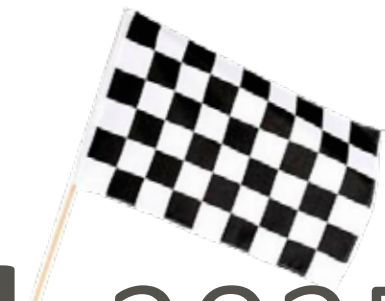
Det kommer att ta 100 år innan skogen växt upp och återigen blivit en "normal" igen.

Under år 2020 var parkeringsplatserna ofta helt fulla och mer än 50 000 personer besökte området!

Välkommen till Hälleskogsbrännan för att känna historiens vingslag och uppleva skogens pånyttfödelse. Kom ihåg att ta en informationsbroschyr – Vi lovar att sätta dit nya.

Kjell och Solveig Wadelius

MÅL 2025

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

Det är viktigt att man har mål för sin verksamhet och det är viktigt att alla i organisationen känner till och känner för dessa mål. Därför vill vi publicera vår riksorganisations mål så att ni alla kan ta del av dem. De nu formulerade målen skall vara klara senast 2025.

Målen anges utan inbördes rangordning, alla är lika viktiga!

Har du åsikter om målen så hör av dig till Inge Larsson.

Kontaktuppgifter finns på sista sida.

HELA SVERIGE SKA LEVA ÄR KÄND

som en etablerad plattform för att hitta bra idéer och tips för stöd, råd och kunskap. Vi har stärkt vårt varumärke och kunskapen om vår organisation.

VI BIDRAR

till ett hållbart samhälle enligt agenda 2030.

VI HAR BEFÄST VÅR POSITION

som en landsbygdsorganisation som driver framtidens lösningar. Hela Sverige ska leva är den självklara medlemsorganisationen för alla som vill arbeta för ett land i balans.

VI HAR EN STÖRRE MÅNGFALD

bland våra företrädare och medlemmar.

Vi speglar den tid och de bygder vi företräder.

VI HAR ETT BRETT NÄTVERK

på alla nivåer. Vi är en efterfrågad samarbetspart.

HELA SVERIGE SKA LEVA ÄR MED OCH PÅVERKAR

strategier och program som har betydelse för samhällsutveckling.

Vi sitter med i expertgrupper, kommittéer, nätverk och olika forum.

VI HAR EN AKTIV RÖRELSE

i hela landet som bildar opinion i de viktiga frågorna och vi finns på alla nivåer. När våra frågor diskuteras är det våra företrädare som efterfrågas.

HELA SVERIGE SKA LEVAS BALANSRAPPORTER

– om hur det står till med balansen mellan stad och land – blivit etablerade och väl kända.

LANDSBYGDSRIKSDAGEN HAR BEFÄST SIN ROLL

som en av de viktigaste mötesplatserna i Sverige för alla som vill lyfta frågor om ett land i balans.

Eländet som kanske blir en framgång!

Pandemin har drabbat oss alla hårt. En del har mist nära och kära, andra har blivit svårt och ibland långtidsjuka och isoleringen har drabbat oss alla på olika sätt.

Värst kanske det varit för de gamla människor som suttit isolerade på olika former av vårdboenden och fjärran från närkontakter med sina närmaste familjemedlemmar.

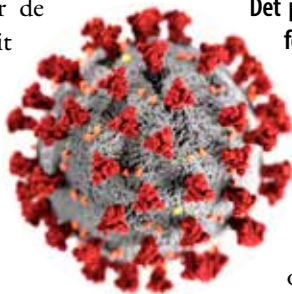
Finns det då inga ljuspunkter i detta mörker?

Vaccineringen är naturligtvis en sådan. En annan är att intresset för att flytta ut från storstäderna inte varit så stort som nu på många, många år. Det här en möjlighet för landsbygden. En möjlighet som vi inte får missa. Det gäller att visa upp våra hemorter från sina allra bästa sidor. Vi måste alla, ideella krafter, företag och politiker enas i gemensamma aktiviteter och ageranden för att sprida fördelarna med att bo på vårt läns landsbygder. Här behöver vi inte klumpa ihop oss och trängas på gator och torg. Här finns det frisk luft och motionsmöjligheter ute i fria naturen och fjärran från gymmens coronaflåsande vid tekniska motionsmaskiner.

Vi som bor på landsbygden måste komma över den urbana normen som säger att staden är normen. Vi måste komma bort

från känslan att vi är sämre och att vi har sämre förutsättningar än städerna och vi måste lära oss att se på oss själva som favoriserade som slipper storstadens stress.

De bygder som lyckats med detta är vinnarna i kampen om de utflyttande stadsbornas gunst.

Det påstås att distansarbetet kommit för att stanna.

Även det är en starkt pådrivande faktor för utflyttning från städerna. Men här behöver landsbygden hjälp från regionen och staten med att snabbt få ett modernt bredband och fungerande kommunikationer på plats. Detta går lättare att åstadkomma om man har en byarörelse med mycket aktiviteter och stark framtidstro. Många orter på den västmanländska landsbygden har insett detta och startat upp eller är på väg att starta upp utvecklingsgrupper. Hur är det på din hemort? Gå samman och bli med i det vinnande laget om de flyttande stadsbornas gunst och därmed också bidra till din hembygds utveckling och framtidstro.

Inge Larsson

Behöver du råd och tips

hur ni kommer igång kan du höra av dig till vår ordförande Helen Fahlin.

Hennes kontaktuppgifter hittar du på sista sidan i U-Svängen.

ÅRETS LOKALA UTVECKLINGSGRUPP I VÄSTMANLAND 2020

Länsbygderådet i Västmanland utser bland sina medlemsföreningar Årets lokala utvecklingsgrupp som får ett pris på 10 000 kr. Förra årets vinnare blev Tärna Bydegårdsförening.

NU ÄR DET DAGS ATT SÖKA PRISET FÖR 2020!

Ansökningsförfarandet är enkelt. Ni skriver bara ner vad ni gjort under 2020 och berättar vad detta betytt för er hemort.

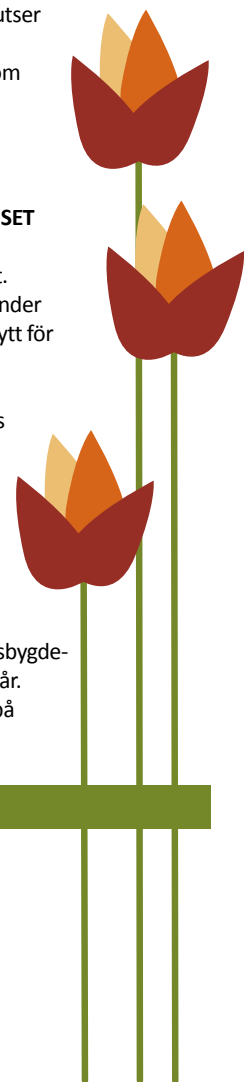
Juryen består av Länsbygderådets styrelse som utser vinnaren. Beslutet kan inte överklagas.

Ansökan skall göras skriftligt till Länsbygderådet i Västmanland senast den 30 juni 2021.

Vinnaren av priset koras vid Länsbygderådets årsmöte den 28 augusti i år. Plats för detta kungörs i början på augusti.

SKICKA ER ANSÖKAN TILL:

Länsbygderådet i Västmanland
c/o Regina Da Re
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar
eller e-post: gina-julla@live.se

NATURRUTAN

Mandarinand

Den här gången tänkte jag presentera en nykomling i den svenska naturen. Det är Mandarinanden.

Den kommer från östra Asien men har på grund av sin vackra och färgglada fjäderdräkt inplanterats i europeiska parker. Under 1900-talet hade många mandarinänder rymt från parkerna och bildat vilda populationer i flera europeiska länder. Så många så att man räknar den som en vild och inhemsk art.

I år har mandarinanden också kommit till vårt land. Den har rapporterats från mängder av platser och har nu införts

som spontant förekommande i vår svenska fauna. Det skulle inte förvåna om det i år kommer rapporter om bofynd av mandarinanden någonstans i Sverige.

Håll utkik på änder som flyger in i håll i träden. Det är så de häckar.

Själv har jag varit och tittat på mandarinänder både i Arboga och Västerås i år. Jag ger mig inte på att försöka beskriva dessa andvärldens skönheter utan hänvisar till bifogade bilder.

Titta och njut!

Inge Larsson

Foto: Inge Larsson

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

LÄNSBYGDERÅDET I VÄSTMANLANDS LÄN

HÖR AV DIG!

Utnyttja möjligheten att berätta om din förening! Vad jobbar ni med? Hur kom ni igång? Planer?

"Ingen kan skriva" säger ni — bara ring eller maila till Inge Larsson, så får ni hjälp med att berätta!

Alla kontaktmöjligheter vid Inges bild här intill!

Du kan kontakta vem du vill bland styrelsens medlemmar – adresser här intill. Välkommen att höra av dig!

POSTADRESS:

Hela Sverige ska leva/
Länsbygderådet i Västmanland
c/o Regina Da Ré
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar

Länsbygderådets styrelse 2020

Ordförande
HELEN FAHLIN
Korsbacksvägen 17
737 91 Fagersta
070-511 14 38
helen.fahlin@helasverige.se

Kassör
NILS-GUNNAR NILSSON
Rikshusvägen 1 A
722 33 Västerås
021-604 58, 073-638 10 78
nigun44@gmail.com

Sekreterare
REGINA DA RÉ
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar
073-734 12 94
gina-julla@live.se

U-Svängen
INGE LARSSON
Kvarnängsvägen 10
730 61 Virsbo
070-665 45 43
virsboinge@telia.com

ANN-MARIE KARLBERG
Barkarövägen 14
736 93 Kungsör
072-510 45 25
ann-marie.karlberg@hotmail.com

MARLENE CARLSSON
Sotvretsvägen 4 A
739 30 Skinnskatteberg
073-665 20 80
balibuddha@hotmail.com

ANSVARIG UTGIVARE AV U-SVÄNGEN: Länsbygderådets ordförande Helen Fahlin.

Skickas till länets ca 110 lokala utvecklingsgrupper, kommunala tjänstemän, turistbyråer, organisationer som Coompanion, LRF, ALMI med flera samt myndigheter som Länsstyrelsen och Landstinget.